

Motion till riksdagen 2008/09:K206

av **Ulrika Karlsson i Uppsala (m)**

Negativa föreningsfriheten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förstärkning av den negativa föreningsfriheten.

Motivering

I demokratiska stater är föreningsrätten en grundläggande rättighet. I Sverige är föreningsrätten grundlagsfäst. Ur ett demokratiskt perspektiv kan det anses vara självklart att varje medborgare har rätt att tillhöra en förening och likaså rätt att avstå från att ansluta sig till en förening. Sedan 1995 gäller Europakonventionen som lag i Sverige. Europadomstolen har i sin tillämpning av nämnda konvention givit den negativa föreningsrätten ett skydd. Artikel 5 i den europeiska stadgan fastslår en rätt för arbetstagare och arbetsgivare att bilda och tillhöra en organisation som tillvaratar deras ekonomiska och sociala intressen. Eftersom Sverige har ratificerat den europeiska sociala stadgan är såväl regering som riksdag skyldiga att se till att dess bestämmelser efterlevs i Sverige. Med andra ord är det statens uppgift att skydda medborgarnas möjlighet att utöva denna rätt.

Det måste alltid vara den enskilde medborgarens sak att välja politisk tillhörighet, trossamfund eller facklig organisation. Vidare bör inte någon diskriminering accepteras på grund av det val som den enskilde träffat. Lika lite bör kollektiva tvångsanslutningar av människor accepteras.

På arbetsmarknaden stängs ofta såväl organisationer som enskilda människor ute från inflytande i frågor som rör den enskildes intressen på arbetsmarknaden. Kollektivavtal kan vara bra eftersom de är ett rationellt sätt att få arbetsmarknaden att fungera när det gäller relationer mellan arbetsgivare och arbetstagare. Vad som däremot inte är rimligt är när kollektivavtal innebär att också de som valt att tillhöra en annan organisation eller ingen organisation omfattas av de avtal som slutits. Framför allt är det orimligt när dessa avtal

Fel! Okänt namn på

står i strid med gällande lag. Den som valt att inte vara medlem har inte någon som helst möjlighet att påverka vare sig den organisation som företräder honom eller henne eller det avtal som organisationen träffat å hans eller hennes vägnar.

Den enskildes önskan att välja torde inte stå i motsats till starka organisationer utan snarare tvärtom. Individens fria val borde vara en förutsättning för organisationer som vill utvecklas och förbli starka. I ett demokratiskt samhälle måste det vara möjligt att förena individens fria val med arbetsmarknadens organisationer så att de företräder sina medlemmar på ett korrekt och bra sätt.

Konstitutionsutskottet har i sitt betänkande 2007/08:KU11 konstaterat att Grundlagsutredningen har ett mandat att se över fri- och rättighetskyddet i regeringsformen och att den negativa föreningsfriheten är en fråga som mycket väl faller inom det området. Därför är det kanske på sin plats att Grundlagsutredningen får tilläggsdirektiv vad gäller denna fråga. Alternativt att frågan ses över på annat sätt.

Beträffande skyldigheten för oorganiserade arbetstagare att betala avgift till en organisation vilken de inte är medlemmar i (som var fallet vid granskningsarvodena) anser utskottet att något tillkännagivande i frågan inte är erforderligt. Detta eftersom Europadomstolen uttalat att det förfarandet utgör en kränkning av egendomsskyddet samt att arbetsmarknadens parter enligt uppgift rättat sig efter domen.

Tidigare var de många gånger omdiskuterade granskningsarvodena inskrivna i byggnadsavtalet men har sedermera utmönstrats efter hård kritik från EG-domstolen. Domstolen pekade på dålig transparens när förbundet ej kunde redovisa hur arvoden används. Det resulterade i att det inte kunde utslutas att granskningsarvodena gått till allmänfacklig verksamhet och genom det kränkt oorganiserades föreningsfrihet.

Enligt en rapport från riksdagens utredningstjänst framförs det uttryckligen att den positiva föreningsfriheten har en annan och vidare funktion i rättighetskyddet än den negativa. Det går att utläsa från formuleringen av den negativa föreningsfriheten i RF 2 kap. 2 §.

Det är viktigt att slå fast vad positiv och negativ föreningsfrihet innebär och vad motionen delvis syftar till. Följande är centralt: Var och en som önskar kan ej i lag fråntas rätt att vara medlem i fackförbund. Var och en som önskar att ej vara medlem kan heller inte i lag direkt intvingas till medlemskap i fackförbund. Ej kan denna heller intvingas i villkor som gäller för fackligt anslutna.

Mot denna bakgrund är det av största vikt att den negativa föreningsfriheten stärks i svensk lagstiftning så att den överensstämmer med den europeiska sociala stadgan som Sverige ratificerat och därför måste följa.

Stockholm den 30 september 2008

Ulrika Karlsson i Uppsala (m)